

Nieuwsbrief 3

jaargang 8, n°

In dit nummer:

Euroguidance:

- BEL'J: vrijwilligerswerk in de Franse of Duitstalige Gemeenschap, voor jongeren tussen 16 en 20 jaar. 2
- Europa 2020: een nieuwe economische strategie 2
- Presentaties informatiedag Europa in Beroepsopleiding 2
- Financieringsprogramma van de Vlaamse overheid voor stages bij multilaterale organisaties 2
- Verslag over het seminarie 'Learning by Leaving' 2
- VOLA doen! 3
- DODI: participatief beleid en teamwork, de sleutel voor de toekomst van een school?! 5
- De proef op de som in het J@w's project 7
- OMIG: Ontwikkelen van een Methodiek voor Interculturele Gevoeligheden 8
- Link onderwijs-arbeidsmarkt 9
- Project Talent@werkplek 9
- ESF-project LOVE 9
- Deelname aan de conferentie 'Zelf en loopbaan: dialoog in tijden van onzekerheid' in de organisatie van de Haagse Hogeschool (Den Haag) 10
- Tweede artikel in verband aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt 10
- Modularisering in het deeltijds beroepssecundair onderwijs 11
- European Commitment to Entrepreneurship: Ondernemerschap met een buitenlandse partner vanuit de klas 12
- CREA-CIT 13
- PROLERON: Provinciale studiedagen "Op stap naar Ondernemerschap" brengt onderwijs in beweging! 14
- ONDERNEMERSCHAP:
 - COOS 2010: OLV-Instituut Poperinge heeft meest ondernemend schoolteam 16
 - Beloftevolle Ondernemer 2010 17
 - Transnationale Ondernemerschapsprojecten:
 - SEET – Stimulating Entrepreneurial Education and Training 17

- Europapreneur 18
 - Het nieuwe projectidee GRETA 18
- Themadagen Projecten Leren en Werken 18

www.ond.vlaanderen.be/dbo
e-mail: dbo@ond.vlaanderen.be

Dienst Beroepsopleiding
departement Onderwijs en Vorming
Koning Albert II-laan 15 - 1210 BRUSSEL
Tel: 02 553 87 00 - Fax: 02 553 88 45

EUROGUIDANCE BEL'J: Vrijwilligerswerk in de Franse of Duitstalige Gemeenschap, voor jongeren tussen 16 en 20 jaar.

"Maxime woont in Namen en heeft gedurende 3 maanden gewerkt in een jongerenorganisatie te Gent"

"Julie is Antwerpse en heeft zich geëngageerd in een animatieproject dat ontwikkeld is door de bibliotheek van Eupen"

Je bent een jongere of een groep van maximaal 3 jongeren tussen 16 en 20 jaar, en je verblijft wettelijk in Vlaanderen.

Je wil:

- jongeren ontmoeten van de Duitstalige en/of Franse Gemeenschap
- hun cultuur en gewoontes leren kennen
- je engageren in een vrijwilligersproject
- anderen de rijkdom van een andere gemeenschap laten ontdekken
- je vervolmaken in de Franse of Duitse taal

Hoe:

- door vrijwillig te gaan werken in een organisatie van de Franse en/of Duitstalige Gemeenschap
- door een creatief project te realiseren in een organisatie van een andere gemeenschap

Duur: Projecten van minimum 2 weken, maximum 3 opeenvolgende maanden of deze periode verspreid over 6 maanden.

Voor meer info:

<http://www.gostrange.be/belj.aspx>

of bel Katrien van Belle op nummer 02/209.07.20 of mail

katrien.vanbelle@jint.be

Europa 2020: een nieuwe economische strategie

Op woensdag 3 maart stelde de Europese Commissie haar nieuw actieplan 'Europa 2020' voor. Dit actieplan is een vervolg op de Lissabonstrategie, die tot doel had om Europa de meest competitieve kenniseconomie ter wereld te maken tegen 2010. Het nieuwe plan werd goedgekeurd na een ruime consultatie van het middenveld. De klemtoon ligt op economische

groei en duurzaamheid. Ook onderwijs en vorming komen aan bod, vooral in de voorstellen tot het uitwerken van nationale kwalificatieraamwerken gelinkt aan het EQF (Europees Kwalificatieraamwerk), het zoeken naar een gemeenschappelijke taal tussen onderwijs, vorming en werk (ESCO: European Skills, Competencies and Occupations taxonomy).

Je vindt meer informatie en alle relevante beleidsteksten onder deze link:

http://ec.europa.eu/eu2020/index_en.htm

Presentaties informatiedag Europa in beroepsopleiding

Op 26 november 2009 organiseerden Europass, Leonardo da Vinci en Euroguidance een informatiedag over de Europese mogelijkheden voor beroepsopleiding. Hier vindt je de powerpointpresentaties die de verschillende sprekers gegeven hebben:

<http://www.epos-vlaanderen.be/?CategoryID=407&ArticleID=504>

Financieringsprogramma van de Vlaamse overheid voor stages bij multilaterale organisaties

De meeste internationale organisaties bieden aan studenten of pas afgestudeerden (ook uit het SO) de mogelijkheid om een aantal maanden stage te lopen. De meeste van deze stages zijn onbetaald, daarom startte de Vlaamse overheid een programma van multilaterale stagefinanciering op. Deze financiële tegemoetkomingen moeten Vlaamse studenten of pas afgestudeerden de kans te bieden internationale ervaring bij multilaterale organisaties op te doen.

Voor meer info:

<http://www.vlaanderen.be/internationaal/stagefinanciering>

Verslag over het seminarie "Learning by leaving"

Door Annelies Thomas
(VDAB-Eures Brugge)

Van 19 tot 20 November 2009 vond in Uppsala/Zweden het seminarie 'learning by leaving' plaats. Doel van dit seminarie was enerzijds het stimuleren van de netwerking en de samenwerking tussen vertegenwoordigers van Europass, Euroguidance, Eurodesk en Eures. Deze Europese netwerken hebben allen tot doel om Europese mobiliteit in het onderwijs en op de

arbeidsmarkt te vergemakkelijken en te bevorderen.

Het seminarie werd georganiseerd door onze Zweedse collega's van Eures, het netwerk van meer dan 700 adviseurs dat arbeidsbemiddeling op Europees niveau organiseert. Andere partners waren Eurodesk (het netwerk dat het Youth in Action-programma coördineert in alle Europese landen), Europass (het Europees portfolio om competenties en kwalificaties zichtbaar te maken) en Euroguidance (het Europees netwerk voor informatie over loopbaanbegeleiding). Onze Vlaamse vertegenwoordigers van Euroguidance, Eurodesk en Eures waren van de partij!

De focus lag op leermobiliteit voor jongeren in Europa vandaag en hoe mobiliteitsnetwerken kunnen samenwerken om betere resultaten te halen op het vlak van:

- mobiliteit voor jonge kansengroepen
- communicatie: hoe jongeren bereiken
- gebruik maken van internationale ervaringen

Ook de bespreking van het 'Groenboek over de leermobiliteit van jongeren' stond op het programma. Om mobiliteit mogelijk te maken voor alle jongeren is er medewerking nodig van alle beleidsniveaus: het Europese, nationale, regionale en lokale niveau moeten samenwerken met universiteiten, hogescholen en opleidingscentra.

De Commissie wil jongeren aanzetten tot leermobiliteit om hen de kans te geven hun vaardigheden te ontwikkelen én om hun kansen voor de toekomst op de Europese arbeidsmarkt te verhogen. Daarmee versterken we de concurrentiepositie van Europa. Om deze jongeren te bereiken moet Europa zijn communicatie meer afstemmen op jongeren en communicatiemiddelen gebruiken waar jongeren zelf gebruik van maken vb. facebook, twitter, TV- en radiospots, ...

De talrijke Europese programma's maken het echter moeilijk om door de bomen nog het bos te zien. Ze zijn vaak te ingewikkeld en moeilijk toegankelijk voor de bepaalde groepen van jongeren en hun begeleiders. Niet enkel de jongeren zijn onvoldoende op de hoogte van de mogelijkheden van de Europese programma's. Ook werkgevers moeten gemobiliseerd worden voor het aanwerven van 'mobiele werkzoekenden'. Good practices kunnen een belangrijke hulp zijn in het overtuigen van de werkgevers.

Europese netwerken met gemeenschappelijke doelstellingen moeten nauwer met elkaar samenwerken en gebruik maken van hun

communicatiekanalen, vb. bij de organisatie van evenementen zoals een jobbeurs, verwijzing naar partners op de eigen website, ... Deze samenwerking moet zowel op nationaal als internationaal niveau verder doorgedreven worden.

Gedetailleerde info over dit seminarie kunt u terugvinden op volgende website:

<http://www.programkontoret.se/learningbyleaving>

*Het Euroguidanceteam
Tanja Biebaut en Jef Vanraepenbusch*

VOLA doen!

Het VOLA project is gericht op de schoolverlaters van het Buitengewoon Secundair Onderwijs opleidingsvorm 2. In het kader van dit project worden instrumenten ontwikkeld die bruikbaar zijn én voor de jongeren én voor de (traject)begeleiders. Deze instrumenten zijn als hulpmiddelen bedoeld om de ideeën van het project in een concrete werking om te zetten. Hierbij een korte voorstelling van deze instrumenten:

1. Het opvolgingsinstrument

Dit instrument neemt vanaf de overgang van fase 1 naar fase 2 een centrale plaats in. Het instrument verwijst naar het heden, het verleden en de gewenste toekomst van de leerling. Alle vaststellingen, evaluaties, besprekingen en werkpunten met betrekking tot de arbeidsmarkt worden erin opgenomen. Het maakt de leerkrachten bewust van het feit dat ze voor de jongere in fase 2 doelstellingen en werkpunten moeten formuleren die te maken hebben met het transitieproces. Dit instrument krijgt zijn plaats binnen het Individuele Handelingsplan. Het voorziet ook ruimte om de inbreng van de GTB-trajectbegeleider op te nemen en het biedt de mogelijkheid om in hetzelfde format verder te werken.

Met het bijhorende meetinstrument "Arbeidsrijpheid" vormen de begeleiders, mentoren en monitoren een beeld van de competenties van de jongere. Het geeft aan over welke vaardigheden de jongere beschikt en het biedt inzicht in de al dan niet verworven vaardigheden en attitudes op het moment van de meting.

Deze meting geeft de sterktes van de jongere aan maar ook de minder sterke punten. De nog bij te sturen vaardigheden en attitudes neemt men als werkpunt op in het werkpuntenplan zodat de leerling minstens met een minimale score de school kan verlaten.

2. Job Box OV2

De Job Box is een soort catalogus met een voorstelling van mogelijke deelfuncties en jobs die schoolverlaters uit OV2 aankunnen. De aangereikte modellen geven een groot gehalte van haalbaarheid weer waardoor de doelgroep geïnspireerd wordt en de kans tot identificatie groeit.

Elke job of deelfunctie wordt vanuit verschillende invalshoeken bekeken: wat verwachten de jongeren en wat verwachten de BW's en de NEC (Normaal Economisch Circuit)-bedrijven? De Job Box kan als een pedagogisch hulpmiddel gebruikt worden in de opleidingscontext en ingeschakeld worden op het ogenblik dat de finale doelgroep nadenkt over de eigen toekomst-mogelijkheden. Het biedt leerkrachten inspiratie om de jongeren vorm te helpen geven aan hun toekomst.

De Job Box zal ook zijn nut bewijzen aan CLB-medewerkers, aan trajectbegeleiders en aan begeleiders in beschutte werkplaatsen die beroepsoriënterend werken. De regionale samenwerkingsverbanden kunnen het als ruggensteun aanwenden om alterneringsplaatsen voor de doelgroep op de lokale arbeidsmarkt te ontdekken. Het kan als ondersteuning dienen of als referentie voor de regionale NEC-bedrijven om een beter zicht te krijgen op de mogelijkheden van deze schoolverlaters ondanks hun beperkingen.

Niet alle jongeren uit OV2 komen automatisch voor deze deelfuncties in aanmerking. Er zal voldoende begeleiding en overleg nodig zijn om een verantwoorde keuze te maken.

3. De GPS naar werk

Dit digitaal instrument voor OV2-schoolverlaters wordt via een website ter beschikking gesteld. De bedoeling ervan is informatie over de arbeidsmarkt op een haalbare en in een begrijpelijke taal beschikbaar te stellen. Een instrument dat via hun computer kan geraadpleegd worden thuis of op school of om het even waar. Natuurlijk zullen ze hier in de schoolfase mee moeten leren werken.

Het bedrijf VISION ontwikkelde op basis van onze aanbrenghet digitaal instrument en is door scholen, trajectbegeleiders en ook jongeren op zijn bruikbaarheid getoetst en bijgestuurd.

4. “De Volle ideeënbus”

De VOLA ideeënbus bundelt ideeën i.v.m. transitie naar de arbeidsmarkt ten behoeve van de intermediaire begeleidergroep en bevat een drietal delen:

■ **Scenario voor een regionale samenwerking**
Een belangrijk facet van het Vola-project is het tot stand brengen van een regionale samenwerking van verschillende belanghebbende partners. Een netwerk opbouwen dat de overgang van BuSO OV2-schoolverlaters vergemakkelijkt en begeleidt. Dit instrument bevat getuigenissen van partnerschappen in het kader van het experiment VOLA, planning van de bijeenkomsten, motivatie om een partnerschap op te zetten, contactgegevens van potentiële regionale partners, conceptuele visie op het niveau van de regio,....

■ **Leren werken begint thuis!**
Een aantal attitudes en acties in de gezinssituatie die ook nuttig zijn in de ontwikkeling van een toekomstig werknemer, kunnen in de thuissituatie geoefend worden. Daarom is het belangrijk dat ouders zich een aantal vragen stellen bijvoorbeeld: helpt u uw zoon/dochter om stipt te zijn? Wordt te laat komen altijd verontschuldigd? Gunt u uw kind de ruimte om zelfstandig iets uit te proberen? Aanvaardt u dat uw kind ook wel eens assertief voor de dag kan komen? Ondersteunt u de motivatie van uw kind om iets aan te gaan, ook al lijkt u dat op dit ogenblik moeilijk?

Het instrument helpt de ouders nadenken over de toekomst van hun kind, over hun capaciteiten en hun sociale vaardigheden. Er is een aanbod van vragen om in gesprek met de ouders te treden. Ze kunnen ook dienen als middel tot persoonlijke overweging of als uitgangspunt voor het invullen van de enquête over de concrete "vaardigheden van hun kind". Uiteraard dienen ouders bewust te zijn van de groeimogelijkheden van hun kinderen. Ze zijn belangrijke partners in het begeleiden van de transitie van hun kind naar de arbeidsmarkt. Buiten hun weten om kun je niets realiseren. De ouders van in het begin betrekken, werkt geruststellend.

■ **De school brengt je dichter bij je werkplek!**
Opleidingsvorm 2 van het Buitengewoon Secundair Onderwijs is in principe gericht op algemene beroepsvaardigheden. De specifieke praktijkvaardigheden (per sector of werkveld) zijn

niet kwalificerend, maar daarom niet minder belangrijk. Bij de beroepsuitoefening komen uiteraard basisvaardigheden uit de vakgebieden zoals taal, rekenen, technische vaardigheden en andere aan bod. Daarbij zijn er ook een aantal andere vaardigheden nodig om te kunnen functioneren in een arbeidssituatie. Deze vaardigheden vinden we niet terug in fase 1 van de OV2-opleiding en zijn ook niet vanzelfsprekend in fase 2. De arbeidsmarktgerichte competenties komen in dit instrument aan bod. Het gaat om competenties gericht op de context van de werkplek, onder meer sociaalcommunicatieve en functionele competenties en competenties met betrekking tot de werksituatie. Ze worden in een vijftal competenties uitgewerkt:

- ◆ de competentie om opdrachten uit te voeren en aan de verwachtingen te beantwoorden
- ◆ de competentie om vlot te leren op de werkplek en daarbij na te denken over het eigen leer- en werkproces
- ◆ competentie om vlot te communiceren
- ◆ competentie om na te denken over de eigen toekomst
- ◆ competentie om een brede integratie in de samenleving te realiseren

Tenslotte. Al deze instrumenten worden eerst door het ESF-agentschap gevalideerd en daarna door de VOLA-medewerkers bijgestuurd. Op 11 oktober e.k. voorziet de stuurgroep een ruime disseminatieactiviteit in Brussel. Noteer alvast nu deze datum in uw agenda. U krijgt er geen spijt van.

Luc Coene
luc.coene@ond.vlaanderen.be

DODI Participatief beleid en teamwork, de sleutel voor de toekomst van een school?!

Even ter herinnering. Met het project DODI willen we de vroegtijdige drop-out van leerlingen in het secundair onderwijs actief ombuigen naar een drop-in. Dit doen we door op drie terreinen extra inspanningen te leveren.

- Leerlingen voor onderwijs motiveren door optimaal les te geven. Dit doen we met het nieuwe internationale onderwijsconcept Loopbaanleren dat we hebben geconcretiseerd in 'Onderwijzen in 3D'.
- We willen tijdens de schoolloopbaan de potentiële drop-outs op het spoor komen. Met een instrument 'Klasportret met indicatoren voor knipperlichtleerlingen', dat we samen met de projectscholen hebben

ontwikkeld, willen we hen vroegtijdig detecteren.

- Voor de dreigende en acute drop-out-jongeren zetten we een actieve samenwerking op tussen de school en de lokale werkwinkel van de VDAB. Op basis van een samenwerkingsprotocol wordt de dienst Jeugdwerkplan van de VDAB in de begeleiding ingeschakeld en kan een warme overdracht verzekerd worden als de leerling dan toch uitstroomt.

Teamwork

Meer en meer wordt in de onderwijswereld gesproken over **participatief schoolbeleid** als één van de pijlers om het beleidsvoerend vermogen van de scholen te verhogen. Ook in het Loopbaanleren is dat niet anders. De schooldirectie kan niet alles zelf meer regelen en belopen. Diversiteit en expertise zijn ook sleutelwoorden in onze scholen. Daarom moet er een structuur opgezet worden dat het outputgericht werken optimaliseert en beheersbaar maakt. In de handleiding voor Onderwijzen in 3D van het project DODI stellen we de methodiek van het 'Resultaatgericht team' voor.

Als wetenschappelijke achtergrond verwijs ik naar de bronpublicatie: "Teamvorming als zoektocht naar een andere cultuur", uit het boek van MAF Dekkers ea, Op weg naar een competente onderwijsorganisatie. pp 61-76.

De korte inhoud met vertaling naar het Vlaamse onderwijs vind je hieronder.

Het werken in teams is binnen het (beroepsgericht) onderwijs nog geen gemeengoed. De organisatie van het onderwijs is vakgericht en per vak of groep vakken wordt veelal in sectieverband overleg gepleegd. Dit type organisatie wordt door Mintzberg¹ gekenschetst als de professionele bureaucratie. In begin deze eeuw kwam men steeds meer tot het inzicht dat het onderwijs anders ingericht en daarom ook anders georganiseerd moest worden. Daar lagen zowel nieuwe onderwijskundige inzichten aan ten grondslag als wensen vanuit het bedrijfsleven en het onderwijs.

Hieronder worden de belangrijkste argumenten voor het werken in teams beschreven.

- Op basis van de onderwijsvernieuwing in het kader van competentiegericht leren, maar ook al in eerdere ontwikkelingen zoals de modularisering, het projectonderwijs, ontstaat de noodzaak voor leraren om samen te werken. Immers, het zijn niet meer de vakgebieden die uitgangspunt zijn voor

¹ Mintzberg, H (2003). Organisatiestructuren. Schoonhoven: Academic Service

de studieprogrammaonderdelen, maar thema's uit de beroepspraktijk (probleemgestuurd onderwijs) en projecten uit de praktijk (projectonderwijs). Daardoor worden leraren gedwongen over hun vakgebied heen te kijken en te gaan samenwerken met collega's, ook die afkomstig zijn uit andere vakgebieden. Vanuit de eis dat binnen competentiegericht leren de beroepspraktijk centraal dient te staan, gaat het argument voor teamvorming nog zwaarder tellen. Leraren dienen immers een gezamenlijk gedragen beeld van het beroep en de opleiding te ontwikkelen en in de praktijk te brengen.

- Omdat binnen competentiegericht leren ook de begeleiding van leerlingen vakgebiedoverstijgend en met meer aandacht voor het proces wordt vormgegeven, ontstaan er nieuwe (leraar)rollen, zoals tutor en studieloopbaanbegeleider. Deze verschillende rollen vragen om verschillende competenties, waardoor het besef ontstaat dat het verdelen van taken en rollen over verschillende personen noodzakelijk wordt en dat deze verdeling gebaseerd moet worden op de (te ontwikkelen) competenties van de verschillende leraren. Ook dit is een reden om de verantwoordelijkheid voor deze taakverdeling bij een team van leraren te leggen. Niemand kan immers alle benodigde competenties bezitten; dus dient er een team te zijn dat over alle competenties beschikt die nodig zijn om de doelstelling "de student centraal" te kunnen realiseren.
- Door de student centraal te stellen, is flexibiliteit van de organisatie nodig. Snelle besluitvorming en snel kunnen inspelen op vragen van de leerlingen vragen erom de verantwoordelijkheden in de organisatie op een laag niveau te plaatsen. Deze verantwoordelijkheden kan een persoon niet dragen, daarvoor is een minimum aantal personen nodig dat goed dient samen te werken en een gezamenlijk doel heeft: teamvorming is noodzaak geworden.

Op zichzelf is teamvorming binnen het onderwijs al een aantal jaren een bekend fenomeen, maar de praktijk verschilt ook hier veel van de theorie. De teamindeling in het verleden was echter ingericht op basis van het paradigma van de aanbodgestuurde onderwijsorganisatie. Invoering van competentiegericht onderwijs of loopbaanleren impliceert een vraaggericht onderwijsmodel en dus ook, een vraaggerichte onderwijsorganisatie.

In een vraaggerichte organisatie werken **teams bij voorkeur op basis van zelfsturing en partnerschap**. Dit is mogelijk op basis van

afspraken of een contract met de directie. Over en weer worden de verwachtingen die men van elkaar heeft uitgesproken en vastgelegd en wordt periodiek verantwoording afgelegd. Een dergelijk contract zorgt er voor dat de kwaliteit en de samenhang in het geheel gewaarborgd wordt.

Resultaatverantwoordelijke teams zijn zelfsturend in die zin dat zij hun werk kunnen regelen binnen de kaders die zijn afgesproken binnen de organisatie en binnen de afspraken die met het beleid en met de andere teams binnen de keten zijn gemaakt. De afspraken en de uitvoering daarvan worden periodiek getoetst aan de visie die voor de gehele organisatie is geformuleerd. Er is dus hoogstens sprake van zelfsturing in gebondenheid.

Onder een resultaatverantwoordelijk team verstaan wij:

- een groep mensen,
- die onder leiding van een teamleider
- gezamenlijk werkt aan een afgeronde taak
- en zelf het werk coördineert
- om te komen tot een **meetbaar** resultaat
- en zelfstandig beslist over het intern functioneren
- en periodiek verantwoording aflegt aan het beleid en andere schakels in de vraaggerichte keten.

Voor teamvorming in het primaire dienstverleningsproces zijn er in principe twee modellen denkbaar: naast een model, waarin de onderscheiden taken in een keten zijn geschakeld, is een model denkbaar waarin de onderwistaken onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van een team worden uitgevoerd. Daarbij komen volgende vragen aan de orde:

- welke hoofdtaken kunnen worden onderscheiden?
- welke overwegingen of criteria kun je hanteren om deze taken te groeperen; of: wat zijn voor- en nadelen van de onderscheiden vormen van groeperen?
- hoe kun je de taken en verantwoordelijkheden van de medewerkers het best organiseren als je wilt inspelen op de vragen van de individuele leerlingen?

In essentie gaat het vraagstuk van de teamvorming over de vraag in hoeverre je binnen de onderwijsorganisatie wilt gaan werken met specialistische dan wel met generalistisch ingestelde medewerkers en teams. Op voorhand kan al gesteld worden dat een eenduidig antwoord op deze vraag niet te geven is. Het antwoord is afhankelijk van factoren als de omvang van de school, de beschikbare

kwaliteiten en competenties van de medewerkers, maar ook de inschatting van de effectiviteit met betrekking tot de mate van specialisatie en de waardering van de medewerkers zelf. In het vraaggerichte organisatiemodel zijn verschillende teammodellen mogelijk, afhankelijk van de mate van taakspecialisatie.

Uit het voorgaande mag duidelijk zijn dat er in de teammodellering meer en minder vergaande opties mogelijk zijn. De keuzes die de organisatie maakt zijn, zoals eerder gesteld, van meer factoren afhankelijk. Verder kunnen we stellen dat het verstandig is teammodellering en teamvorming niet op een rigide wijze voor een lange tijdsduur vast te leggen en daarna volgens de letter te organiseren maar eerder als een groeiproces in te richten dat een maximum aan flexibiliteit biedt, zodat, afhankelijk van wat de concrete situatie vraagt, met de diverse opties gespeeld kan worden.

*Luc Vandenhoeck
luc.vandenhoeck@ond.vlaanderen.be*

De proef op de som in het J@w's project

In het eerste kwartaal van dit jaar werd van het project J@W's een tussentijdse evaluatie gemaakt. Alle betrokken partners (BuSO OV3 scholen, CLB, DBO, GTB-Vlaanderen en -provinciaal; VDAB, Horeca Vlaanderen, IPV, Vooruitzenden) hebben er aan meegewerkt. De reactie op de bevraging van alle betrokkenen geeft aan dat voorlopig de drie belangrijkste resultaten zijn:

- de goede samenwerking tussen de partners
 - uitgewerkte bruikbare instrumenten
 - heldere infobundels en infomomenten
- Het is in de bevraging ook duidelijk geworden dat hierin zeker nog aan een aantal aspecten gesleuteld moet worden.

De goede samenwerking met de partners

De contacten tussen de verschillende partners zijn gelegd en de contactpersonen zijn gekend. De partners zijn enthousiast over het project. De partners zijn heel geëngageerd. Elkeen kent zijn of haar rol en de structuren zijn uitgezet. De meesten hebben het gevoel goed op weg te zijn. De basis is gelegd om een duurzaam partnerschap aan het project over te houden. Verdere implementatie moet uiteraard de meerwaarde nog aantonen.

Over het algemeen werken alle partners zeer goed mee. De school ziet de meerwaarde maar

wil ook vooruitgang zien. Een beetje meer resultaten zou prettig zijn voor de motivatie. De communicatie in het partnerschap verloopt tot nog toe vlot zowel in de stuurgroep als in de regionale- en de werkgroepen. Zowel de frequentie, de aanpak en de doorstroom van de informatie is voor de meesten bevredigend. De verslaggeving is duidelijk en snel. De coördinatie zorgde voor snelle en bruikbare antwoorden.

Bij elk opstartend project zijn er natuurlijk onduidelijkheden, dit was bij dit project niet anders.

Er is veel herhaling van de info nodig omdat het project voor veel betrokkenen geen prioriteit is en de informatie gauw op de achtergrond verdwijnt. Daardoor stroomde de informatie soms onvoldoende door van en naar de verschillende geleidingen. Het duurde een tijdje voor sommigen het project duidelijk konden plaatsen en de werkgroepen van elkaar kon onderscheiden.

De overlegmomenten waren inhoudelijk ok. De verslaggeving hiervan gaf een goede leidraad voor een vlotte inwerking in het project. Deze momenten bieden de gelegenheid om de verschillende partners persoonlijk te leren kennen en ideeën uit te wisselen. Er had mogelijk nog meer overleg mogen zijn.

Tijdens de overlegmomenten op het Vlaamse niveau werd bruikbare informatie doorgegeven. Er was een duidelijke vergaderstructuur en de rollen waren duidelijk verdeeld in de verschillende deelgroepen.

Toch kon de rolverdeling binnen GTB duidelijker en de verwachtingen van de trajectbegeleider explicieter. Sommige actoren vanuit het werkveld zijn te weinig aanwezig op de regionale werkgroepbijeenkomsten. Er ontbraken momenten waarop het project kritisch werd bekeken en naar alternatieven voor problemen/onduidelijkheden werd gezocht. De effectiviteit is soms niet 100%. Er worden jongeren besproken die voor de school en GTB misschien relevant zijn, maar niet voor de sectoren. Spijtig genoeg hebben we in Vlaams-Brabant weinig jongeren in het project. Met meer jongeren zouden we tijdens het overleg meer hebben bereikt.

Bruikbare instrumenten

Het competentie-instrument is een handig hulpmiddel en gemakkelijk in gebruik. Er wordt rekening gehouden zowel met opleiding- en begeleidingselementen als met sollicitatietools. Door het uit te testen, experimenteren we met een vervroegd contact met de school en de GOB. Deze test leert ons dat het belangrijk is van bij de aanvang het goed bij te houden.

Belangrijk hierin is de efficiëntie te bekijken zodat alle partners het zien zitten om er in de toekomst mee verder te werken.

Praktisch staat het instrument nog niet helemaal op punt. Er zitten schoonheidsfoutjes in en af en toe is het niet helemaal op de gebruiker afgestemd. Een integratie in het CVS systeem lijkt aangewezen.

Klare taal in infobundels en infomomenten

De opmaak van de infobundel voor werkgevers is een goede zaak. Nu het alleen nog bij de werkgevers brengen om het effectief te lezen. Een ruimere verspreiding is wenselijk. In de infobundel voor sectoren en de werkgeversfolder is de uitleg over BuSO niet zo helder.

Het bijscholingsaanbod o.m. de train the trainer van de industriële voedingsnijverheid, de samenkomst met de instructeurs VDAB, de voorstelling van het opleidingspakket horeca, ...geven positieve echo's. Maar een verdere verfijning lijkt wel nuttig.

In een later stadium is het zinvol nog andere partners/sectoren te betrekken voor feedback, ontwikkeling, verspreiding van de resultaten. Als disseminatie-activiteit was er de studiedag van 30 november in Brussel. De studiedag was een leuke ervaring om mensen van andere organisaties te ontmoeten. Organisatorisch was het in orde.

Tenslotte

Waar moet in de toekomst verder worden op ingezet?

- Verder uitbouwen van netwerkpartners
- Sensibiliseren van werkgevers, goede praktijken verspreiden,....
- Een uitbreiding van de doelgroep naar alle BuSO-jongeren die in het NEC willen werken en niet enkel de BuSO-jongeren die de horeca opleiding of de opleiding in de nijverheidstechnieken van de voedingssector volgen.
- Het competentie-instrument uitbreiden met competenties verbonden aan andere beroeps/afstudeerrichtingen zodat het binnen de school voor elke leerling kan gebruikt worden.
- Allemaal hetzelfde competentie-instrument gebruiken, liefst gekoppeld aan het dossiermanager van de VDAB.
- Uit ervaringen van BuSO-scholen en van collega's blijkt de noodzaak om iets op te starten voor jongeren die (vroegtijdig) stoppen op school en daarna 'verloren' lopen. Vaak weten ze niet welke richting ze uit willen, het ontbreekt hen aan motivatie

om iets te ondernemen en ze weten niet hoe ze alles geregeld kunnen krijgen

Luc Coene
luc.coene@ond.vlaanderen.be

OMIG: Ontwikkelen van een Methodiek voor Interculturele Gevoeligheden

Stand van zaken

In de maand januari werden de verschillende deelnemende centra voor deeltijds onderwijs bevestigd. In elk centrum werden van zowel leerkrachten BGV en ASPV als leerlingenbegeleiders en vormingwerkers van POT, voortraject en brugproject een diepte-interview afgenomen. De gegevens uit deze interviews werden gebundeld in een rapport en zijn verhelderend voor de verdere uitwerking van het project.

Producten

■ Opleidingsmodule voor (toekomstige) leerkrachten

Op basis van de rapportgegevens werd een eerste versie van de opleidingsmodule ter ondersteuning van leerkrachten en toekomstige leerkrachten uitgewerkt. Het is de bedoeling deze module bij de leerkrachten van de meewerkende centra deeltijds onderwijs uit te testen. Aan de hand van hun bevindingen zal de opleidingsmodule bijgestuurd worden.

■ Begeleidingsmethodiek en gedragscode voor begeleiders op de werkvloer

Voor begeleiders op de werkvloer wordt gewerkt aan een gepaste begeleidingsmethodiek voor begeleiders op de werkvloer en een bijhorende gedragscode.

■ Methodiek ouderbetrokkenheid

Deze methodiek wordt ontwikkeld om de betrokkenheid van de ouders van de jonge allochtonen bij de opleiding van hun kinderen te verbeteren/ verhogen.

Meer weten over het OMIG project? Neem dan contact op met:

tanja.biebaut@ond.vlaanderen.be

rita.dewitte@ond.vlaanderen.be

*Tanja Biebaut
Rita Dewitte*

Link onderwijs-arbeidsmarkt

In het kader van de onderwijssamenwerkingsovereenkomsten (tussen sectorale vertegenwoordigers, de onderwijsverstrekkers en de minister van Onderwijs en Vorming) nam een vertegenwoordiger van de Dienst Beroepsopleiding deel aan de begeleidingscommissie van de sector 149.01 (electriciens) op 15 januari.

Met betrekking tot het ontwerpconvenant 'vliegtuigtechnieken' nam een vertegenwoordiger van de Dienst deel aan een overleg met de Federale Overheid Diensten. Het convenant werd inmiddels voorgelegd voor een eerste bespreking aan de sectorale sociale partners. Gezien niet alle sectorale sociale partners overtuigd zijn van het nut van een dergelijk convenant met het onderwijs zijn er nog bijkomende besprekingen gepland.

Met het oog op de totstandkoming van nieuwe onderwijsconvenants met de bouwsector nam een vertegenwoordiger van DBO deel aan volgende bijeenkomsten: 13 januari, 19 januari, 12 februari, 26 februari, 12 maart, 26 maart en 16 april. De bedoeling is om tegen het volgend schooljaar van start te kunnen gaan met nieuwe onderwijsconvenants.

De begeleidingscommissie van de sector 'goederenvervoer' kwam samen op: 9 maart, 23 maart, 25 maart. Op verzoek van de sector nam een vertegenwoordiger van DBO deel aan een overleg op 20 april met de Federale overheidsdiensten (FOD).

De begeleidingscommissie van de kappers kwam bijeen op 19 maart.

Op 26 februari had er een overleg plaats op de Dienst Beroepsopleiding met een aantal sectorconsulenten van de scheikunde.

Op 8 februari nam een vertegenwoordiger van DBO deel aan een uiteenzetting met betrekking tot de nieuwe generatie sectorconvenants.

De onderwijssamenwerkingsverbanden zijn te consulteren op de website van de DBO

<http://www.ond.vlaanderen.be/dbo/projecten>
(kies: onderwijs-arbeidsmarkt)

Voor meer info:

miet.verhamme@ond.vlaanderen.be
02/553 87 19

Project Talent@werkplek

Op 21 januari had het slotevent plaats in de Business Faculty. Er waren een 130-tal inschrijvingen. Na de verwelcoming en een ludieke introductie door het improvisatietheater Inspinatie werden de aanwezigen in twee verdeeld. Men kon afwisselend deelnemen aan de werksessie 'agenda's en de werksessie 'scan'. Per werksessie werden er een 5-tal tafels voorzien van een 10-tal personen. Een vertegenwoordiger van de Dienst Beroepsopleiding begeleidde, net als de andere projectpartners, twee workshops in verband met de scan. Na een afsluitende beschouwing door Inspinatie, was er nog een mogelijkheid tot netwerking tijdens de netwerkborrel.

Op 25 februari organiseerde de Dienst Beroepsopleiding een aparte studienamiddag om de resultaten van dit project te dissemineren. De interne medewerkers zijn zelf aan de slag kunnen gaan met de ontwikkelde scan.

De producten zijn te consulteren en beschikbaar op

www.vov.be/talentatwerkplek

Dit project kwam tot stand met de steun van ESF en de Vlaamse overheid.

ESF-project LOVE (loopbaanleren in Vlaanderen en Europa)

In het kader van de ESF oproep Transnationaliteit – niveau 2 werkte de Dienst Beroepsopleiding een projectvoorstel uit met betrekking tot loopbaanleren in Vlaanderen en Europa. In het project werd het begrip Loopbaanleren ingevuld conform het concept van prof. Frans Meijers en Marinka Kuijpers.

Er werd geopteerd voor het thema 'loopbaanleren omdat dit concept stilaan in gans Vlaanderen ingang vindt. Loopbaanleren is tot op heden geen prioriteit van de scholen. We stellen vast dat de 'loopbaan' van de leerling in het onderwijs nu niet centraal staat, dat er veel ad hoc initiatieven zijn en dat er

weinig structurele veranderingen worden doorgevoerd.

De finale doelgroep van het project bestaat uit jongeren die dreigen zonder duidelijke beroepswens en/of –beeld, of ongekwalificeerd, uit het onderwijssysteem uit te stromen. Door een betere begeleiding van de jongeren in het onderwijs met betrekking tot het ontwikkelen van de noodzakelijke loopbaancompetenties, de arbeidsidentiteit en het leren ontwikkelen van netwerken tijdens hun aanwezigheid op school of op de werkplek (in een systeem van leren en werken) worden de slaagkansen op een succesvolle transitie van school naar de arbeidsmarkt aanzienlijk verhoogd.

Dit projectvoorstel werd inmiddels goedgekeurd door ESF.

In het kader van fase 1 (februari – april 2010) diende de promotor een deskresearch uit te voeren. In deze deskresearch wordt er aandacht besteed aan volgende onderwerpen:

1. een oplistijng naar de bestaande instrumenten en methodieken mbt loopbaanleren in Vlaanderen
2. bestuderen van 4 van bestaande instrumenten en methodieken mbt loopbaanleren in Vlaanderen
3. bestuderen van 4 ernstige knelpunten in verband met problematiek aangaande de toepassing van 'loopbaanleren' in Vlaanderen
4. bepalen van de criteria die gebruikt worden om de bruikbare buitenlandse producten, methodieken, maatregelen te selecteren
5. bestuderen van 5 buitenlandse instrumenten, methodieken

Ter ondersteuning van deze deskresearch organiseerde de projectverantwoordelijke op 12 februari en 3 maart een overleg met de focusgroep.

Pas in een 2de fase (mei 2010- april 2011) wordt een grondige transnationale vergelijking gemaakt aan de hand van peer reviews (2) , studiebezoeken (3)...

Deelname aan de conferentie 'Zelf en loopbaan: dialoog in tijden van onzekerheid' in organisatie van de Haagse Hogeschool (Den Haag)

Op 21 april organiseerde de Haagse Hogeschool een studiedag mbt 'Zelf en loopbaan'. Naast de plenaire uiteenzetting (o.a. van prof. Frans Meijers en Marinka Kuijpers) werd ook de mogelijkheid geboden om deel te nemen aan twee workshops.

De projectverantwoordelijke van het project LOVE nam deel aan volgende workshop:

1. Loopbaaninstrumenten plus loopbaandialoog: een goede combinatie? (Kariene Mittendorff)

In deze workshop werd ingegaan op de wijze waarop loopbaaninstrumenten, zoals het portfolio en het persoonlijk ontwikkelingsplan bijdragen aan het realiseren van de loopbaandialoog. De uitkomsten van het doctoraatswerk van Kariene Mittendorff mbt de kwaliteit van loopbaanbegeleiding in het middelbaar beroepsonderwijs werden behandeld en als uitgangspunt gebruikt. Vervolgens was er een mogelijkheid tot overleg in de groep.

2. Zin en onzin van reflectie (Tom Luken)
In deze workshop werd er stilgestaan bij volgende item:

- de overeenkomsten en verschillen tussen piekeren, (na)denken en reflecteren?
- de effecten van nadenken/ reflecteren op de kwaliteit van beslissingen
- de betekenis van reflectie in het kader van loopbaanontwikkeling
- de risico's verbonden aan reflectie

Tweede artikel in verband met aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt voor publicatie in het tijdschrift 'School en Samenleving' (Plantyn)

De directeur van de Dienst Beroepsopleiding tezamen met de verantwoordelijke van de cel O&O leverden het tweede artikel aan voor het tijdschrift: School en Samenleving (Plantyn)

Nadat er een eerste artikel verschenen is mbt de beide systemen 'onderwijs' en 'arbeidsmarkt' werd er in het vervolgartikel aandacht besteed aan de diverse methodieken mbt de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. Er werden ook een aantal mogelijke aanbevelingen voor de toekomst aangereikt.

Referenties:

D.Samyn en M. Verhamme: Deel II: Onderwijs en Arbeidsmarkt - School en samenleving 2010, p XXXXXXXX

Miet Verhamme

MODULARISERING in het deeltijds beroepssecundair onderwijs

Vanaf 1 september 2009 werd het deeltijds beroepssecundair onderwijs volgens een modulair stelsel georganiseerd binnen de vroegere rubrieken bouw-decoratie-hout.

Vanaf 1 september 2010 wordt het deeltijds beroepssecundair onderwijs volgens een modulair stelsel georganiseerd binnen de vroegere rubrieken handel en administratie en voeding-horeca

Alleen de officiële opleidingenstructuren (modulaire trajecten met de bijhorende competenties) die verschenen zijn in het besluit van de Vlaamse Regering van 24 oktober 2008 houdende uitvoering van het decreet van 10 juli 2008 betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap mogen door de centra aangeboden worden.

De officiële opleidingenstructuren zijn terug te vinden in de [SO/2008/08 \(Omzendbrief stelsel van leren en werken\)](#). Via deze link ([bijlage 3](#))

Tot en met het schooljaar 2009-2010 kon het centrumbestuur, met in acht name van de bevoegdheden van scholengemeenschappen en regionale overlegplatformen, volledig autonoom het aanbod van het CDO vastleggen. Als bewarende maatregel in afwachting van de hervorming van het secundair onderwijs en als besparingsmaatregel heeft de decreetgever echter beslist om vanaf het schooljaar 2010-2011 een programmatiestop in te voeren. In vergelijking met het opleidingsaanbod van het schooljaar 2009-2010, mogen dus geen bijkomende opleidingen worden opgericht

Worden (voor wat betreft het schooljaar 2010-2011) evenwel niet als programmatie beschouwd en vallen derhalve niet onder de programmatiestop:

- 1° de oprichting van een modulair georganiseerde opleiding die wordt vermeld in bijlage 3 van deze omzendbrief, voor zover het CDO tijdens het schooljaar 2009-2010 al ten minste één opleiding uit desbetreffende reeks van modulair georganiseerde opleidingen heeft ingericht;
- 2° de oprichting van om het even welke opleiding die voortvloeit uit de screening van de rubriek handel en administratie die wordt uitgevoerd met het oog op actualisering van opleidingen per 1 september 2010, voor zover het CDO tijdens het schooljaar 2009-2010 al ten minste één opleiding uit dezelfde rubriek heeft ingericht;

3° de oprichting van om het even welke opleiding die voortvloeit uit de screening van de rubriek voeding-horeca die wordt uitgevoerd met het oog op actualisering van opleidingen per 1 september 2010, voor zover het CDO tijdens het schooljaar 2009-2010 al ten minste één opleiding uit dezelfde rubriek heeft ingericht;

4° de oprichting van een lineair georganiseerde opleiding die wordt vermeld in een bepaalde rubriek in bijlage 3 van deze omzendbrief, voor zover het CDO tijdens het schooljaar 2009-2010 al ten minste één opleiding uit dezelfde rubriek heeft ingericht.

Deze programmatiestop is niet absoluut. Voor uitzonderlijke gevallen kan de Vlaamse Regering op gemotiveerd verzoek van het centrumbestuur een afwijking toestaan. Voorafgaand aan haar beslissing wint de Vlaamse Regering het advies in enerzijds van de VLOR en anderzijds van het AGODI en de inspectie.

Maar, CDO's die tot en met het schooljaar 2008-2009 hebben geparticipeerd aan het experiment modularisering, zijn in afwachting van de omschakeling naar de nieuwe modulaire opleidingenstructuren verplicht verder modulair te blijven werken volgens de modaliteiten van het experiment met uitzondering van de opleidingen behorende tot de vroegere rubrieken bouw, decoratie, handel en administratie, hout en voeding-horeca. Voor deze moeten de nieuwe opleidingenstructuren gevolgd worden. Op termijn worden alle rubrieken omgeschakeld naar modulaire opleidingen. De rubrieken verdwijnen en worden vervangen door een alfabetische lijst van opleidingen.

Per 1 september 2010 zullen de rubrieken voeding-horeca en handel en administratie verdwijnen en zullen de modulaire opleidingenstructuren van de nieuwe opleidingen aan de alfabetische lijst in bijlage 3 van de omzendbrief Stelsel van leren en werken SO/2008/08 toegevoegd worden.

Per 1 september 2011 zullen de rubrieken distributie, elektriciteit/elektronica omgeschakeld worden naar modulaire opleidingen.

Per 1 september 2012 zal alleszins de rubriek metaal en kunststoffen omgeschakeld worden naar modulaire opleidingen.

Per 1 september 2015 zullen alle rubrieken omgeschakeld zijn naar modulaire opleidingen.

Van zodra het besluit door de Vlaamse Regering is goedgekeurd en de omzendbrief SO/2008/08 is aangepast zal door DBO een infosessie georganiseerd worden waarop de CDO's uitgenodigd worden.

Voor inlichtingen over de modulaire opleidingsstructuur kan u steeds terecht bij Katleen Pot, coördinator modulair (02/ 553 87 00)

katleen.pot@ond.vlaanderen.be

Katleen Pot

European Commitment to Entrepreneurship: Ondernemerschap met een buitenlandse partner vanuit de klas

Het pilootproject in Vlaanderen, een evaluatie en tweede start

Het ECE Project in de pilootfase loopt op zijn einde. Op 12 mei 2010 werden de resultaten en de uitgewerkte producten voorgesteld. Enthousiaste leerlingen en leerkrachten zijn erin geslaagd met vallen en opstaan om handel te drijven met een buitenlandse partnerschool. Zij hebben hierbij geprobeerd om de vijf verschillende doelen van het project volledig uit te diepen:

- Sociale en ondernemerscompetenties ontwikkelen
- Jongeren een introductie bieden om een bedrijf op te starten en te managen en dit tijdens een praktische ervaring
- Gebruik van verschillende informatie en communicatie-technologieën stimuleren (design, software, videoconferencing,...)
- Vreemde taalleren aanmoedigen in een realistische praktijksituatie met buitenlandse partners

Het project valt en staat met een goede communicatie tussen de partnerscholen en toegegeven, dat is niet altijd zo evident als het lijkt. In de testfase hebben we voorbeelden van scholen waarbij de communicatie zeer vlot verliep, waarbij zowel aan Vlaamse kant als aan buitenlandse kant tijdig gevolg werd gegeven aan afspraken en waarbij deadlines zonder problemen werden gehaald. Maar net zoals dit in de realiteit ook wel is, hebben sommige scholen met wel wat communicatiemoeilijkheden af te rekenen gekregen. Bv. mails die zij zonder vertaling enkel in het Spaans ontvingen of lange wachttijden op antwoorden, maakten zowel leerlingen als leerkrachten ongeduldig. Door de blijvende inzet en het onbreekbare

doorzettingsvermogen van de testleerkrachten en leerlingen, weten we nu hoe we deze projecten in de toekomst op een meer efficiënte manier kunnen uitvoeren. De ondersteuning vanuit de DBO en de nationale coördinatoren in de respectievelijke landen is dan ook op het terrein onontbeerlijk gebleken. We trachten in de toekomst leerkrachten vanuit Vlaanderen vroeger aan de buitenlandse leerkrachten te koppelen, zodat zij sneller deadlines kunnen bespreken en de planning voor het schooljaar samen kunnen opstellen aan de hand van de vaak uiteenlopende lessenroosters. De opvolging van het project volgens het strakke planningsschema aan weerszijden, kan hierbij een handig hulpmiddel zijn. Dit schema evenals praktische oefeningen, nuttige informatie en tips vind je terug in de handleiding voor leerlingen: [“Team-up voor een verrijkende ondernemerschapservaring”](#) en de leidraad voor leerkrachten: [“Connect, create and achieve more: leerkrachtenleidraad”](#). Deze instrumenten zijn gratis te verkrijgen bij de Dienst Beroepsopleiding.

Ze geven concreet uitleg over de invulling en uitwerking van het ECE Project en leggen sterk de nadruk op de kernpeilers van het project:

- Coöperatief ondernemen en sociale economie
- Meer dan ondernemersinhoud alleen
- Realiteit van a tot z
- Internationalisering
- Communicatie met buitenlandse partner

Ben je geïnteresseerd om volgend schooljaar ook een klasbedrijf op poten te zetten en trachten handel te drijven met een buitenlandse partner, aarzel dan niet en contacteer: Nathalie Briessinck, projectcoördinator ECE via nathalie.briessinck@ond.vlaanderen.be en dit voor 10 juni 2010.

Deze nieuwsbrief is zeker de gelegenheid bij uitstek om alle *piloten (leerkrachten en leerlingen)* extra te bedanken:

- Annemieke Scheire en Greet Devenyns, Sint Lodewijkcollege Lokeren en hun team rond de coöperatie YFI
- Eli Noë, KA Vijverhof Brugge en zijn team rond de coöperatie BITS
- Geert De Temmerman, Heilige Familie leper en zijn team rond de coöperatie Mabelbi
- Kristien Bostyn, Sint Jorisschool Menen en haar team rond de coöperatie Binco
- Peter Meulemans, Miniemeninstituut Leuven en zijn team rond de coöperatie M-Bizzness

De internationale poot van ECE

Het internationaal consortium heeft ook alle instrumenten in de verschillende talen (BU – HU – ENG – FI – NL – IT) verder afgewerkt. Op 21 mei 2010 organiseert het consortium een internationale conferentie waarbij de resultaten van het ECE Project, gekoppeld aan een studiedag rond ondernemend onderwijs worden voorgesteld. Pilotleerkrachten vanuit de verschillende landen zullen elkaar hier ontmoeten om te debatteren over mogelijkheden en moeilijkheden in dit internationaal getinte project. Deze conferentie zal doorgaan in Vicenza, Italië.

Alle informatie over het project, alsook het registratieformulier en het programma van de conferentie is terug te vinden op de ECE website: <http://ece.euproject.org>

Dit project werd gefinancierd met de steun van de Europese Commissie. De verantwoordelijkheid voor deze publicatie ligt uitsluitend bij de auteur; de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin vervat zit.

Nathalie Briessinck

CREA-CIT

In het CreaCit-project is het de bedoeling om creativiteit te stimuleren door concrete en praktische opdrachten aan te bieden die leerlingen in het secundair onderwijs, ASO – TSO en BSO en studenten in het hoger onderwijs kunnen uitwerken.

Dit kan gaan van het zoeken naar ideeën tot het uiteindelijk realiseren van prototypes of zelfs echte producten of diensten.

Niveauoverstijgende samenwerking in de CreaCIT-leeromgeving

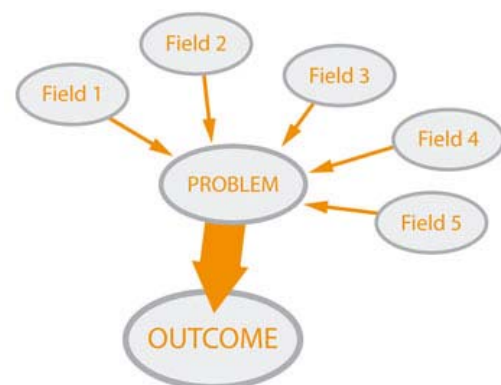
Een taak in de e-learningomgeving van CreaCIT kan als uitkomst een echt product realiseren zoals bv. een designstoel, maar kan ook een dienst zijn, een proces of een idee. De taken die in de e-learningomgeving aan bod komen, zijn niet gebonden aan een bepaalde discipline of context. De verschillende situaties bieden daarentegen verschillende interpretatiemogelijkheden en reiken verschillende methoden aan om probleemoplossend te werken. De probleemstelling in de omgeving kan benaderd worden vanuit verschillende hoeken, disciplines, culturen en onderwijsniveaus. Verscheidene perspectieven maken het geheel rijker en

kunnen leiden tot meer creativiteit en meer innovatieve oplossingen.

Door de samenwerking over de niveaus en disciplines heen, leren de leerlingen ook van elkaar.

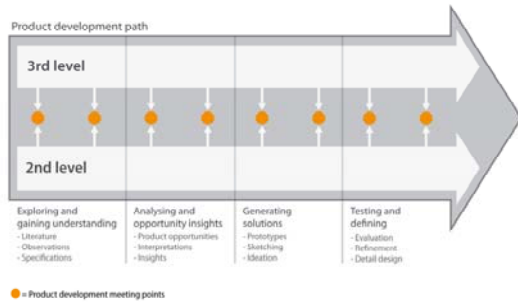
Bv. Een team van zes leerlingen wordt gevraagd om de handelingen en verschillende processen te bestuderen die er in een rust- en verzorgingstehuis zijn. Leerlingen uit verschillende richtingen in het beroepsonderwijs en in het hoger onderwijs: bv. verzorging, bouw, informatica, verkoop, psychologie en productontwikkeling beschouwt de opdracht vanuit zijn of haar achtergrond, waardoor elk lid van het team aandacht besteedt aan verschillende aspecten en mogelijke problemen. Na de observaties bespreken de leerlingen en studenten hun bevindingen en beslissen ze op welk probleem zij zich willen focussen om een oplossing (dus een product of dienst) uit te werken. Sommige leden van dat team zullen een meer algemene kijk hebben, terwijl andere op een meer gedetailleerde en specifieke manier het probleem zullen aanpakken. Het leerproces focust niet enkel op het eindresultaat, maar ook leren en begrijpen van andere contexten, culturen en onderwijsniveaus is daarbij belangrijk.

Figuur 1: Teamwork in CreaCIT

Figuur 1 geeft de samenwerking binnen de CreaCIT e-learningomgeving weer van leerlingen en studenten met een verschillende achtergrond en dit om het probleem te vinden, te definiëren, te evalueren en het op te lossen. Dit is de meest intensieve manier om via de e-learningomgeving creativiteit en innovatief-oplossend denken te stimuleren.

Figuur 2: Mogelijke ontmoetingsmomenten in het productontwikkelingsproces

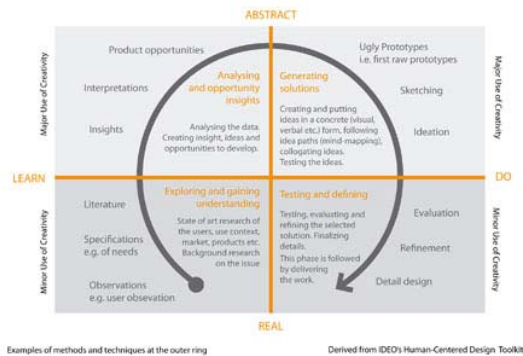
In verschillende stadia van het proces, zoals figuur 2 toont, dient er over de verschillende niveaus overleg te worden gepleegd en afspraken te worden gemaakt om de verdere uitwerking mogelijk te maken.

Niet alle fasen in probleemoplossend denken en productontwikkeling bieden allemaal evenveel mogelijkheden om creatief uit de hoek te komen. Sommige laten toe om explosief creatief van nature te zijn, terwijl andere meer op de verfijning en de kwaliteit van het resultaat focussen. Figuur 3 geeft de verschillende fasen in een productontwikkelingscirkel en het daarbij horende niveau van abstract naar reëel in de verschillende fases weer.

Aangezien leerlingen en studenten in CreaCIT leren over creatieve productontwikkeling, zijn de taken in de e-learningomgeving zo opgesteld dat dit zeer eenvoudig kan, bv. puur creativiteitstechnieken in de eigen klas of context gebruiken met beperkte samenwerking over de niveaus heen (LEVEL A). Maar dit kan dus ook op een hoger niveau of zelfs op een zeer intensief niveau, met diepgaande samenwerking over de verschillende onderwijsniveaus heen. (LEVEL B & C)

Elke taak en elk leerniveau (A-B-C) zal in de leeromgeving grondig uitgewerkt worden met duidelijke pedagogische doelstellingen, gekoppeld aan de EU sleutelcompetenties rond levenslang leren en het Bologna proces.

Figuur 3: Product Ontwikkelingscirkel

Wat staat er nog te wachten?

Het CreaCIT-project startte in november 2009. De ontwikkeling van de narratieve leeromgeving en de uitwerking van de taken loopt verder in het internationale consortium.

De volgende stap zal zijn om de leeromgeving te evalueren op inhoud en gebruiksvriendelijkheid, de pedagogie en de taken door verschillende expertgroepen uit het internationale consortium, alsook 2 testfasen met de uiteindelijke doelgroep: leerlingen, leerkrachten, studenten en docenten uit het secundair en hoger onderwijs. De resultaten van deze testfasen zullen gebruikt worden in de verdere validering van het project en de verdere ontwikkeling. De finale ontwikkeling van de leeromgeving vindt plaats in 2011.

Meer informatie is terug te vinden op de site: www.muova.fi/CreaCIT

of u kunt terecht bij de projectverantwoordelijke voor CreaCit:

nathalie.briessinck@ond.vlaanderen.be

Dit project werd gefinancierd met de steun van de Europese Commissie. De verantwoordelijkheid voor deze publicatie ligt uitsluitend bij de auteur; de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin vervat zit.

Nathalie Briessinck

Provinciale studiedagen “Op Stap naar Ondernemerschap” brengt onderwijs in beweging!

PROLIRON-stageaanvragen stijgen exponentieel!

In samenwerking met het Agentschap Ondernemen en UNIZO Stichting Onderwijs & Vorming, realiseerde Proleron tussen januari en maart 2010 provinciale studiedagen “Op stap naar ondernemerschap”.

Het programma bestond uit twee workshops. De eerste workshop was een kennismaking met “Het (dynamisch) ondernemingsplan” als werkinstrument voor elke (startende) ondernemer en werd verzorgd door de regionale consultants van het Agentschap Ondernemen.

Na de uiteenzetting over het ondernemingsplan gingen de deelnemende leerkrachten samen met een expert van het Agentschap Ondernemen aan de slag met een vijftal cases. Zij leerden hoe ze deze ondernemingsplannen kunnen beoordelen.

In de tweede workshop stelden de regionale adviseurs van UNIZO Stichting Onderwijs & Vorming het "*Online-lespakket :Ik start een eigen zaak*" voor; speciaal ontwikkeld voor het secundair onderwijs. De leerkrachten leerden alles over de basisregels en basiskennis bij het starten van een eigen zaak.

En om alles in beweging te houden, gingen de leerkrachten letterlijk op stap naar ondernemerschap, zoekend naar kennis in de verschillende lokalen van het Agentschap Ondernemen en van UNIZO Stichting Onderwijs & Vorming.

Op 1 maart 2010 organiseerde Proleron in samenwerking met Flanders District of Creativity vzw en de Landelijke Vereniging van de Meesters Elektriciens van België vzw een studiedag voor de begeleidende leerkrachten van die leerlingen die deelnamen aan de wedstrijd COOS 2010.

Proleron bood de leerkrachten op 1 maart 2010 twee workshops aan. Filip Van Mol, Secretaris-generaal van de Landelijke Vereniging van de Meesters Elektriciens van België vzw, lichte "Attitude en werkplek" tijdens de eerste workshop toe. Werkhouding en attitude vormen een complex samenspel van competenties en karakter. Naast specifieke beroepskennis wordt van de jongeren op de werkvloer ook verwacht dat zij vandaag over heel wat sociale vaardigheden beschikken. Deze workshop gaf aan de hand van een aantal praktijkvoorbeelden enkele 'tips and tricks' mee aan de leerkrachten bedoeld voor het toekomstig beroepsleven van hun leerlingen.

In de tweede workshop "(Ondernemings)creativiteit in en voor de klas" bekeek Marc Clerkx, Senior Project Manager van Flanders District of Creativity vzw samen met de leerkrachten waarom 'ondernemingscreativiteit' zo belangrijk is voor Vlaanderen. Aan de hand van voorbeelden werd uitgelegd wat 'ondernemingscreativiteit' is en welke parallellen we in het onderwijs kunnen trekken. Ten slotte toonde Marc Clerkx aan dat elk individu 'creatief' kan zijn, mits de nodige oefening van enkele vaardigheden. Om het geheel af te ronden, gaf hij enkele technieken mee die de leerkrachten zelf konden toepassen om hun lessen creatiever in te vullen.

Naast deze studiedagen en opleidingen, merkt Proleron een exponentiële groei op van de effectieve stages!

De effectieve stages die gelopen werden in de periode januari tot en met april 2010 bedraagt het driedubbele ten opzichte van het aantal stages in dezelfde periode in 2009. Concreet: bij de opstart van het project Proleron hebben 12 leerkrachten een stage toegewezen gekregen in de eerste twee kwartalen van 2009, terwijl in dezelfde periode van dit jaar 41 leerkrachten een stage hebben gelopen.

Deze resultaten zijn te danken aan het feit dat het project Proleron – *Professionalisering van Leraren en Docenten rond Ondernemerschap*, meer aan bekendheid heeft gewonnen én ook haar team heeft versterkt met twee halftijdse medewerksters, Luickfasseel Anita en Afennas Rabeha.

Als we kijken naar waar de keuze van de leerkracht gaat, snuffelstage of doestage, dan kiest gemiddeld 51% van de leerkrachten voor een doestage en 49% voor een snuffelstage. De doestages variëren tussen minstens één week tot zelfs één maand, terwijl de snuffelstages eerder één à drie dagen in beslag nemen.

Het Proleron-team zit niet stil en zoekt steeds verder naar samenwerkingsverbanden met verschillende en diverse bedrijven, werkgeversorganisaties en beroepsfederaties. Voelt u of uw bedrijf zich geroepen om aan het project Proleron deel te nemen of om stageplaatsen aan te bieden aan leerkrachten, aarzel dan niet om het Proleron-team te contacteren!

De stageformulieren zijn downloadbaar op

www.ondernemendonderwijs.be.

Hilde Van der Perre
Anita Luickfasseel
Rabeha Afennas

**Ondernemerschap:
Werken aan
ondernemerscompetenties in de klas**

**OLV-Instituut
Poperinge heeft meest
ondernemend schoolteam**

Maandag 1 maart 2010 werd in Antwerpen met de scholencompetitie COOS het startschot gegeven van de **Ondernemersklasseweek 2010**. 54 schoolteams met telkens 5 leerlingen secundair onderwijs uit gans Vlaanderen namen er in het Radisson Blu Astrid hotel deel aan de **Competitie rond ondernemerskwaliteiten voor schoolteams**, een initiatief van de Dienst Beroepsopleiding van het departement Onderwijs. Tijdens de voormiddag legden de teams een aantal praktische proeven af waarbij zij hun ondernemersvaardigheden konden bewijzen. In de namiddag, na een ontspannend bezoekje aan Aquatopia, stond een quiz op het programma. In tien quizrondes werd er gepeild naar de ondernemerskennis van de deelnemers.

Het Onze-Lieve-Vrouwe-Instituut uit Poperinge ging met de gouden trofee 'Schoolteam met de beste ondernemerskwaliteiten' naar huis. De zilveren trofee was voor het TI Heilige Familie uit Ieper. Het Sint Vincentius uit Gijzegem veroverde de bronzen trofee.

Dit is de volledige top 10:

Plaats	School	Prijs
1	Onze-Lieve-Vrouwe-Instituut Poperinge	Gouden trofee Overnachting in het Radisson Blu Astridhotel voor gans het team
2	TI Heilige Familie Ieper	Zilveren trofee Zeiltocht op de Noordzee (Vlaamse Zeezeilschool)
3	Sint-Vincentius Gijzegem	Bronzen trofee 5 Bongobons Avontuur (DBO)
4	Sint-Jorisschool Menen	5 geschenkbons 50 EUR (LVZ)
5	KTA1 Hasselt	5 geschenkbons 50 EUR (VLEW)
6	Mater Dei Instituut Brasschaat	25 filmtickets (DBO)
7	SJB Zonhoven	20 filmtickets (DBO)
8	Sint-Jozefinstituut Oostende	5 geschenkbons 25 EUR (DBO)
9	Bovenbouw Sint-Gertrudis Landen	5 Bongobons Lazy Sunday (DBO)
10	Sint-Amandscollege Kortrijk	Verassingspakket (ING)

De prijs voor het **creatiefste startersidee**, 5 Bongobons Boutique Magazines geschonken door Flanders DC, ging naar het KA van Maldegem met FOSS-Touch. Foss-Touch staat voor Fast Order Sending Service en is een touchscreenbeeldscherm dat wordt ingebouwd in de tafeltjes van cafés, tavernes en restaurants en waarmee klanten hun bestelling naar de bar of de keuken kunnen doorsturen.

Ook volgend schooljaar organiseert DBO deze populaire scholencompetitie. Alle info vind je weldra op

www.ondernemendonderwijs.be

Beloftevolle Ondernemer 2010

Voor de zevende editie van deze ondernemingsplanwedstrijd georganiseerd door DBO, ontvingen we meer dan 180 realistisch uitgewerkte ondernemingsplannen.

Een interne jury selecteerde hieruit de tien beste; dit was een erg moeilijke opgave. De verscheidenheid aan ingezonden startersideeën was immers erg groot. Heel wat dossiers waren bovendien echte pareltjes.

Dit is de lijst van halvefinalisten (in willekeurige volgorde):

	Project	School
1	The Citybachelors	KTA Brasschaat
2	NVS	Heilig Hartinstituut Heverlee
3	Café d'amour	Sint-Paulus Gent
4	"t Muizenhuisje	Sint-Jozefinstituut Wetteren
5	Paneacasa	Sint-Michielscollege Brasschaat
6	Techno Droom	Technisch Instituut Heilig Hart Hasselt
7	The Pastrychef	Hotel- en Bakkerijschool Gent
8	Better Alive!	Instituut Sint-Maria Antwerpen
9	Taxi Slim	ZAVO Zaventem
10	Constantinopel	Lucerna College Genk

Aan de halvefinalisten werd een coachingsessie aangeboden door ING. Tijdens deze druk bijgewoonde sessies konden de kandidaten

bijkomende vragen stellen, problemen voorleggen, berekeningen laten controleren, advies vragen... zodat zij hun

ondernemingsplannen nog konden optimaliseren. De startersadviseurs van ING waren aangenaam verrast door het enthousiasme van de deelnemers.

Op 30 april was het dan de beurt aan een professionele jury om te luisteren naar de presentaties van de halvefinalisten. De

gedrevenheid, de kwaliteit van de powerpointpresentaties en de communicatieve vaardigheid van alle kandidaten maakte het voor de jury erg moeilijk om vijf startersideeën te selecteren voor de finale op maandag 17 mei 2010.

Paneacasa, Techno Droom, Taxi Slim, The Pastrychef en Better Alive! zullen dan tijdens een wervende podiumact zowel het zaalpubliek als de jury trachten te overtuigen in de hoop de trofee 'Beloftevolle Ondernemer 2010' in de wacht te slepen.

Info op

www.ondernemendonderwijs.be

Transnationale ondernemerschapsprojecten

SEET – Stimulating Entrepreneurial Education and Training

Ook het SEET-project werd getroffen door de aswolk van de Eyjafjallajökull. Het studiebezoek aan Noorwegen op 20 en 21 april diende afgelast te worden. Veel Europese vluchten werden immers geannuleerd waardoor de deelnemers niet ter plaatse geraakten. Het SEET-partnerschap onderzoekt nu de mogelijkheid om een korte verlenging van de projectperiode (die afloopt in augustus) aan te vragen zodat dit studiebezoek opnieuw kan georganiseerd worden in de loop van de maand september.

In juni staat het, in principe, laatste studiebezoek van het project gepland. Delegaties uit de verschillende partnerlanden zullen in Granada uitgebreid kennis kunnen maken met ondernemend onderwijs in Spanje. Het SEET-partnerschap besloot ook om een projectaanvraag in te dienen onder Comenius - networks. De bedoeling is om via een uitbreiding

van het SEET-netwerk op de ingeslagen weg verder te gaan. Cyprus, Roemenië en Zweden zijn mogelijk nieuwe partnerlanden.

Info op:

www.seetnetwork.eu

Europapreneur

Het Finse Europapreneur-project waarin DBO partner is, loopt eind september af. Op 24 september wordt een slotevent in Brussel georganiseerd.

Tijdens dit internationaal seminarie zullen naast de ontwikkelde producten, de conclusies van het project worden voorgesteld. Momenteel wordt er nog hard gewerkt aan het operationeel maken van een online toolkit ter ondersteuning van opleiders in ondernemersopleidingen met aandacht voor Europees ondernemen.

Deze toolkit zal zowel modulehandboeken, oefenmateriaal, uitgewerkte modellen als specifieke informatie per partnerland aanbieden in het Nederlands, Engels, Spaans, Portugees, Sloveens en Fins.

Info op:

www.europapreneur.eu

Het nieuwe projectidee GRETA

DBO werkt momenteel een projectidee verder uit rond grensoverschrijdend ondernemerschap en toerisme. Dit projectidee werd ingediend onder 'Interreg IV - Grensregio Vlaanderen-Nederland'.

Binnen dit project zullen schoolteams uit de grensstreek tussen Vlaanderen en Nederland

vernieuwende toeristische activiteiten uitwerken

waarbij zowel de eigen streek als de streekproducten worden gepromoot. Als toepasselijke naam werd gekozen voor GRETA wat staat voor 'GREnsoverschrijdend Toerisme Aanzwengelen'.

Voor dit project zijn we nog op zoek naar een partner in Nederland die zowel op financieel vlak als inhoudelijk een bijdrage kan leveren. Alle tips hiervoor zijn welkom op dit adres:

paul.schram@ond.vlaanderen.be

Wens je meer info of heb je als school interesse om hieraan deel te nemen, contacteer dan de projectverantwoordelijke Paul Schram.

Paul Schram
Projectverantwoordelijke Ondernemerschap

Themadagen Projecten Leren en Werken

Om de werking van de ESF projecten 'Voortrajecten' en 'Brugprojecten' te optimaliseren organiseert de Dienst Beroepsopleiding themadagen voor alle organisatoren van deze respectieve projecten.

Op deze dagen geeft Marc Clerckx, Senior Project Manager van Flanders District of Creativity vzw een workshop met als onderwerp: "Creatieve antwoorden op bestaande en toekomstige uitdagingen op school en op de werkplek".

Ondernemingscreativiteit betekent dat bedrijven traditionele denkpatronen doorbreken en in plaats daarvan creatieve antwoorden vinden op bestaande en toekomstige uitdagingen.

In de interactieve sessie wordt bekeken waarom ondernemingscreativiteit zo belangrijk is voor Vlaanderen. Aan de hand van voorbeelden wordt uitgelegd wat ondernemingscreativiteit is en hoe we dit kunnen toepassen in de opleiding van onze jongeren die binnenkort de stap van deeltijds onderwijs naar de reguliere arbeidsmarkt zullen zetten. In de sessie zal getoond worden dat elk individu creatief kan zijn, mits het inoefenen van enkele vaardigheden.

Om het geheel af te ronden zullen enkele technieken aangereikt worden die u kan toepassen in de begeleiding van de jongeren.

De themadag 'Voortrajecten':

Datum : donderdag 20 mei 2010 – van 9.30 u tot
12.30 u
Plaats : Hendrik Consciencegebouw – Koning
Albert II laan 15, 1210 Brussel
Lokaal : G03

De themadag 'Brugprojecten':

Datum: vrijdag 11 juni 2010 – van 9.30 u tot
12.30 u
Plaats : Hendrik Consciencegebouw – Koning
Albert II laan 15, 1210 Brussel
Lokaal : G42

*Franky Lava
Martine Van Kerkhove*

Verantwoordelijke uitgever:
Daniël Samyn
Dienst Beroepsopleiding
departement Onderwijs en Vorming
Koning Albert II-laan 15,
1210 BRUSSEL,
Tel.: 02 553 87 00
www.ond.vlaanderen.be/dbo
dbo@vlaanderen.be